

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ-ΣΥΜΒΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ ΣΕ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΔΕΣΜΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΚΟΠΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

§ 1. Γενικές εισαγωγικές παρατηρήσεις	27
I. Ο διαχωρισμός μεταξύ κράτους και αστικής κοινωνίας	27
II. Η διάκριση μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου και οι μεταξύ τους αλληλεπιδράσεις	29
§ 2. Η συμβατική δραστηριότητα του Δημοσίου και η βασική διάκριση μεταξύ διοικητικής συμβάσεως και συμβάσεως του ιδιωτικού δικαίου	40
I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	40
II. Τα παραδοσιακά κριτήρια για τον χαρακτηρισμό μιας συμβάσεως ως διοικητικής	44
III. Η ιδιαίτερη σημασία των δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων παραχώρησης.....	51
IV. Ιδίως οι συμβάσεις παραχώρησης δημοσίων έργων και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτών	59
V. Η κύρωση συμβάσεως με τυπικό νόμο και η έννομη σημασία της.....	63
§ 3. Κρατική επέμβαση σε συμβατικό δεσμό και σχετικοί περιορισμοί.....	66
I. Το γενικό πλαίσιο της προβληματικής.....	66
II. Ειδικότερα οι όροι-περιορισμοί για μία συνταγματικά –αλλά και υπερεθνικά– επιτρεπτή κρατική επέμβαση στην εξέλιξη-λειτουργία συνεστημένης συμβατικής σχέσης.....	72
III. Οι ιδιαίτεροι περιορισμοί στις επεμβάσεις αλλά και την συμβατική δράση της διοίκησης.....	78
IV. Τυπολογία κρατικών επεμβάσεων σε συμβατικό δεσμό: η κρίσιμη διάκριση μεταξύ άμεσων και έμμεσων επεμβάσεων	81
V. Η θεωρία της ζημιογόνου πράξης της αρχής και η υποχώρησή της ενώπιον των διορθωτικών μηχανισμών των άρ. 388 και 288 ΑΚ.....	85
VI. «Αξίωση αποζημίωσης» στο πλαίσιο των άρ. 388 και 288 ΑΚ.....	92
VII. Περί της έννοιας της συμβαλλόμενης διοίκησης.....	94
VIII. Ενδιάμεσο συμπέρασμα.....	96

§ 4. Χαρακτηριστική περιπτωσιολογία νομοθετικών επεμβάσεων σε συμβατικό δεσμό από την νομολογία των διοικητικών και των πολιτικών δικαστηρίων	98
I. Σημαντικά ορόσημα στην νομολογία ΣΤΕ και ΑΠ μέχρι την οικονομική κρίση.....	98
1. Το Σπήλαιο των Πετραλώνων Χαλκιδικής	98
2. Ο μηχανισμός εξυγίανσης των «προβληματικών επιχειρήσεων» κατά τον ν. 1386/1983 ως νομοθετική επέμβαση σε μετοχική σχέση	99
3. Κυβερνητική μεταβολή ή εθνικές εκλογές και πρόωρη λήξη συμβατικών σχέσεων με νομοθετική επέμβαση	105
II. Σημαντικά ορόσημα στην νομολογία από την οικονομική κρίση και μετά	110
1. Νομοθετικές επεμβάσεις σε μισθωτικές σχέσεις	110
α. Διαπλαστικό δικαίωμα μονομερούς μείωσης του μισθώματος υπέρ του Δημοσίου	110
β. Εύνοια εν γένει προς τον μισθωτή εμπορικής μισθώσεως δυνάμει των ρυθμίσεων του άρ. 17 του ν. 3853/2010: ιδίως το δικαίωμα καταγγελίας παρά την προηγούμενη παραίτηση του μισθωτή από αυτό	114
2. Νομοθετικές επεμβάσεις σε συμβατικές σχέσεις συνδεόμενες με την διανομή και παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος.....	123
§ 5. Η αμερικανική ματιά στην εξεταζόμενη προβληματική	126
I. Η συμβατική εγγύηση (contract clause) του Συντάγματος των ΗΠΑ και τα κριτήρια για μία θεμιτή κρατική επέμβαση σε συμβατικό δεσμό κατά την αμερικανική νομολογία και θεωρία.....	126
II. Οι όροι επέμβασης ιδίως όταν το κράτος είναι αντισυμβαλλόμενο μέρος.....	132
III. Η έποψη της κατανομής κινδύνων.....	138
IV. Οι κρατικές επεμβάσεις από την σκοπιά της οικονομικής ανάλυσης.....	140

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΣΕ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΔΕΣΜΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΚΟΠΙΑ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

§ 6. Το φαινόμενο της μετάγγισης του δικαίου περί συμβάσεων του ΑΚ στο πεδίο του δημοσίου δικαίου και ιδίως στο πεδίο ρύθμισης των διοικητικών συμβάσεων	145
I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις: η αρχή της ενότητας της έννομης τάξεως και το ειδικότερο παράγγελμα της αρχής της ισότητας.....	145
II. Εν γένει περί της (ανάλογης;) εφαρμογής διατάξεων του ΑΚ στις διοικητικές συμβάσεις.....	149

III. Το προβάδισμα της ανάλογης εφαρμογής έναντι της αναγωγής σε γενικές δικαιοκτικές αρχές.....	157
IV. Μία πρώτη σκιαγράφηση του ειδικότερου περιεχομένου της ανάλογης εφαρμογής στην εξεταζόμενη εδώ προβληματική.....	162
V. Ειδικότερα η θέση της ελληνικής θεωρίας και νομολογίας	170
§ 7. Οι επιμέρους εφαρμοζόμενες διατάξεις και αρχές του ΑΚ	176
I. Η αρχή της καλής πίστωσης κατ' άρ. 288 ΑΚ – σε συνδ. και με άρ. 281 ΑΚ... ..	176
II. Εφαρμογή των διατάξεων του ΑΚ περί αποζημίωσης	184
III. Συρροή ενδοσυμβατικής ευθύνης και εξωσυμβατικής-αστικής ευθύνης του Δημοσίου;.....	187
1. Περί των προϋποθέσεων αστικής ευθύνης του Δημοσίου κατ' άρ. 105 ΕισΝΑΚ.....	187
2. Το ζήτημα της ενδεχόμενης συρροής.....	191
IV. Το κύρος ρητρών που υποχρεώνουν τον νομοθέτη ή την διοίκηση να απόσχει από ή να προβεί σε συγκεκριμένη ενέργεια και οι κανόνες του ΑΚ περί αδυναμίας ή αδύνατης παροχής	195
V. Απρόβλεπτη μεταβολή των συνθηκών, ουσιώδης διατάραξη της οικονομικής ισορροπίας της συμβάσεως και έκλειψη του δικαιοπρακτικού θεμελίου	202
1. Η εφαρμογή των άρ. 388 και 288 ΑΚ στις διοικητικές συμβάσεις.....	202
2. Διπλή ταυτότητα του κράτους και ζημιόγonos πράξη της αρχής από την σκοπιά του ΑΚ: εφαρμογή των άρ. 388 και 288 ΑΚ ή των κανόνων του ΑΚ περί ανώμαλης εξέλιξης της ενοχής;.....	211
3. Η έποψη της κατανομής του κινδύνου από μία μεταγενέστερη (της κατάρτισης της συμβάσεως) κανονιστική μεταβολή	219
4. Ειδικότερα η σημασία των ρητρών ανάληψης κινδύνων στο πλαίσιο μιας αποτελεσματικής αντιμετώπισης περιστατικών μεταβολής των συνθηκών, ιδίως στις νομοθετικώς κυρωθείσες δημόσιες συμβάσεις	229
5. Ειδικότερη περιπτωσιολογία περί κατανομής του κινδύνου από μία κανονιστική μεταβολή μεταγενέστερη της κατάρτισης της συμβάσεως, επί τη βάση παραδειγμάτων από τον χώρο του ιδιωτικού δικαίου	236
6. Η κατανομή των συμβατικών κινδύνων κατά το υπόδειγμα της οικονομικής ανάλυσης του δικαίου	243

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ ΤΩΝ ΟΜΟΛΟΓΩΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ (PSI) ΩΣ ΞΕΧΩΡΙΣΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ ΣΕ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΕΝΟΧΙΚΗ ΣΧΕΣΗ

§ 8. Εισαγωγή στην προβληματική: οι βασικές –οικονομικής κυρίως φύσεως– παράμετροι του PSI και μία πρώτη σκιαγράφηση των εντεύθεν απορρεόντων νομικών ζητημάτων.....	249
I. Ένα πρώτο τεχνικό περίγραμμα	249
II. Κρίσιμες ιδιαιτερότητες του PSI.....	253
III. Ο καθοριστικός ρόλος των ρητρών συλλογικής δράσης (CACs).....	257
IV. Η νομική έρις.....	260
§ 9. Οι υπ’ αριθμ. 1116 & 1117/2014 αποφάσεις της Ολομελείας του ΣτΕ	264
I. Ενεργοποίηση της ρήτρας <i>rebus sic stantibus</i>	265
II. Αρχή της αναλογικότητας, προσβολή περιουσιακού δικαιώματος και καταβολή εύλογης αποζημίωσης.....	268
III. Οι αρχές της ίσης μεταχείρισης και <i>pari passu</i>	271
IV. Συναίνεση των ομολογιούχων και έννομες σχέσεις μεταξύ των βασικών εμπλεκομένων μερών	274
V. Η ιδιαίτερη πτυχή του κινδυνώδους χαρακτήρα της επένδυσης σε κρατικά ομόλογα.....	283
1. Οι βασικές παραδοχές περί κρατικών ομολόγων	283
2. Η ιδιάζουσα περίπτωση της απόκτησης ΟΕΔ χωρίς πρόθεση περιουσιακής επένδυσης: τα ΟΕΔ ειδικού σκοπού.....	286
α. Τα ΟΕΔ των προμηθευτών των νοσοκομείων	286
β. Τα ΟΕΔ των πρώην εργαζομένων της Ολυμπιακής Αεροπορίας.....	297
§ 10. Η θέση του ΕΔΔΑ	301
I. Το γενικό νομολογιακό πλαίσιο.....	301
II. Η υπόθεση Μαματάς και άλλοι κατά Ελλάδος	305
§ 11. Το PSI ενόπιον του ΓενΔικΕΕ.....	310
I. Η υπόθεση Alessandro Accorinti και άλλοι κατά της ΕΚΤ.....	310
II. Η υπόθεση Frank Steinhoff και άλλοι κατά της ΕΚΤ.....	312
§ 12. Προστασία των ομολογιούχων μέσω διμερών-διακρατικών συνθηκών περί προστασίας επενδύσεων (Bilateral Investment Treaties, BITs)	316
I. Γενικές εισαγωγικές παρατηρήσεις	316
II. Η αντιμετώπιση του PSI: ιδίως η υπόθεση Rožtoná Banka.....	319
III. <i>Excursus</i> : ειδικότερα η έννοια της έμμεσης απαλλοτρίωσης στην νομολογία διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων (κυρίως ICSID και ΕΔΔΑ)	324
1. Περί της έννοιας της απαλλοτρίωσης εν γένει.....	324

2. Τα είδη της απαλλοτρίωσης και η διάκριση αυτής από τα γενικά ρυθμιστικά μέτρα.....	327
α. Η διάκριση μεταξύ άμεσης και έμμεσης απαλλοτρίωσης	327
β. Η κρίσιμη διάκριση μεταξύ έμμεσης απαλλοτρίωσης και γενικών ρυθμιστικών μέτρων	328
γ. Οι προσδοκίες ενός επενδυτή και η ενδεχόμενη προστασία τους.....	330
§ 13. Το ειδικό ζήτημα της τυχόν ευθύνης πιστωτικών ιδρυμάτων και ΕΠΕΥ/ΑΕΠΕΥ έναντι ομολογιούχων για παράλειψη ενημέρωσης ή μη έγκαιρη παροχή συμβουλής σχετικά με την αγορά ή την διακράτηση ΟΕΔ.....	332
I. Γενική επισκόπηση των πιθανών νομικών βάσεων ευθύνης	332
II. Η στάση της νομολογίας ως προς το ζήτημα της τυχόν ευθύνης για παράλειψη ενημέρωσης ή μη έγκαιρη παροχής συμβουλής σχετικά με την αγορά ή την διακράτηση ΟΕΔ	339
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	
ΠΑΝΔΗΜΙΑ (COVID-19) ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΚ ΝΕΟΥ ΣΤΗΝ ΠΡΟΚΡΟΥΣΤΕΙΑ ΚΛΙΝΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ	
§ 14. Εισαγωγικές παρατηρήσεις: μέσα στην δίνη των έκτακτων συνθηκών, της ανωτέρας βίας και του δικαίου της ανάγκης.....	349
§ 15. Επιμέρους νομοθετικές επεμβάσεις.....	353
I. Η αναγκαστική μείωση μισθώματος.....	353
II. Η προσπάθεια αντιμετώπισης των επιπτώσεων της πανδημίας στον τουριστικό κλάδο	358
1. Εισαγωγικά: το πρόβλημα στην συναλλακτική πράξη και ιδίως οι ρήτρες ανωτέρας βίας	358
2. Το ειδικότερο ζήτημα περί την τύχη των προκαταβολών ενός τουριστικού πράκτορα και η ρύθμιση του άρ. 71 της ΠΝΠ της 13.04.2020 (ΦΕΚ Α' 84).....	361
§ 16. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ	365
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	387
ΛΗΜΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	415